

УДК 657:37

Мельничук І. І.

канд. екон. наук., доц., завідувачка кафедри обліку та фінансів,
Університет економіки і підприємництва, м. Хмельницький, Україна.

ЗВІТНІСТЬ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Звітування про сталий розвиток є звичайною практикою за кордоном і не є чимось новим ось уже протягом останніх років в Україні. Згідно ухваленого 18.10.2024 р. Кабінетом Міністрів України розпорядження «Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку» [1], дана звітність з 2026 року є обов'язковою для великих підприємств, а також середніх та малих підприємств, цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку капіталу та материнських підприємств великої групи. Для реалізації даної Стратегії в червні 2025 Кабінет Міністрів України схвалив перший варіант Проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності із сталого розвитку, який був поданий на розгляд Верховної ради, але уже в липні 2025 р. відкликаний. Новий проект було затверджено 04.08.2025 р. [2] на станом на квітень 2026 р. він ще знаходиться на розгляді профільного комітету Ради. Таким чином, можемо стверджувати, що запуску повноцінної звітності зі сталого розвитку на обов'язковому рівні поки не відбулося. Це не стосується звіту про управління для окремих суб'єктів господарювання з 2018 р., який «імітує» звіт зі сталого розвитку, проте повноцінно не є таким.

Однак, розвиток міжнародних відносин, співпраця з іноземними партнерами, труднощі в отриманні кредитів на проекти без сталості та інші обставини змушують сьогодні бізнес формувати таку звітність на засадах добровільності. Це, в свою чергу, вимагає залучення певних ресурсів, тісної взаємодії підрозділів бізнес-структури, знань та навичок. Якщо великі компанії володіють потужним програмним забезпеченням, фінансовими ресурсами для навчання фахівців у сфері сталого розвитку, можуть призначити відповідальних осіб за складання такої звітності, то малий бізнес обмежений у цьому плані.

Згідно даних, опублікованих у Міжнародному бюлетені зі сталого розвитку [3], ЄС переходить від жорсткого регулювання до більш гнучкої та практичної моделі ESG-звітності, розробляються нові і удосконалюються існуючі стандарти зі сталого розвитку. Серед основних проблем звітності, яка складається та публікується бізнесом у бюлетені виділено шаблонність такої звітності, недостатнє розкриття специфіки бізнесу, труднощі з узгодженням ESG і фінансової звітності та інші. Для їх подолання та полегшення складання звітності зі сталого розвитку малим бізнесом у липні 2025 р. було

оприлюднено Стандарт VSME [4], що є спрощеною, але структурованою системою ESG-звітності для малих та середніх підприємств (МСП). Даний стандарт є добровільним, орієнтованим на потреби інвесторів і кредиторів та забезпечує баланс між простотою й інформативністю.

Стандарт дозволяє побудувати для МСП звітність двох рівнів: Basic Module – мінімальний рівень звітності, який охоплює 11 показників; Comprehensive Module – розкриває розширені показники (ще додаткових 9) для інвесторів. Формування звітності за даним стандартом передбачає чітку і обов’язкову послідовність розкриття інформації – від Basic до Comprehensive, а не навпаки. Побудована за стандартом звітність зі сталого розвитку має базуватися на певних принципах: релевантність (відображення суттєвих ESG-факторів), достовірність (правдиве відображення інформації), порівнянність (наявність даних за попередній період), зрозумілість (чітка структура та пояснення), верифікованість (можливість перевірки).

Впровадження даного стандарту сприяє підвищенню прозорості діяльності малих і середніх підприємств, що полегшує їх доступ до фінансування та взаємодію з інвесторами й партнерами. Застосування стандарту забезпечує систематизацію управління екологічними, соціальними та управлінськими ризиками, що підвищує ефективність прийняття управлінських рішень, а також підсилює конкурентоспроможність підприємств і їх інтеграцію у європейські ринки через відповідність сучасним вимогам сталого розвитку. Даний стандарт рекомендується взяти за основу вітчизняним МСП при підготовці такого роду звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.10.2024 р. № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.04.2026)

2. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності із сталого розвитку № 13598 від 04.08.2025 р.. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56996> (дата звернення: 22.04.2026)

3. Міжнародний бюлетень зі сталого розвитку (ISR Bulletin) 2026/01 від 31.12.2025 р. URL: https://media-eur.gwt.bdo.global/cmslibrary/Ukraine/media/bdo/Insight%20promos/Insights/ISRB_2026_01_final.pdf (дата звернення: 23.04.2026)

4. The Voluntary standard for non-listed micro-, small- and medium-sized undertakings (VSME). URL: <https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/VSME%20Standard.pdf> (дата звернення: 23.04.2026)